

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.





# HÖG- MÄNN

ILLUSTRERAD TIDNING  
GRUNDLAGD AF  
FÖR KVINNAN OCH HEMMET  
FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 22 APRIL 1917.

HUFVUDREDAKTOR:  
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:  
ELISABETH KREY.



*Kronprinsessan Margareta med prinsarne Gustaf Adolf,  
Sigvard, Bertil och Carl Johan samt  
prinsessan Ingrid.*

*Den senast tagna grupp bilden af den furstliga familjen. Hteljé Jøger foto.*

# Sveriges populäraste folkupplysare.

"TONEN Egentlig för koja och slott", har i lika rikt mått blifvit beskärmd den man, hvars bild nu pryder Idun som den skaldinna, hvilken begärde denna gåfva af skaldeguden som det högsta.

Ty icke blott om en stor och vidsträckt popularitet vittna de storartade hyllningarna för professor Knut Kjellberg på hans 50-årsdag den 9 april. Vidt skilda stämmor blanda sig med hvarandra, alla samhällsklasser från tronen och nedåt genom samhället voro representerade. Folkbildning är ett ord af ganska utpräglad färg, men under prof. Kjellbergs inflytande har det kommit att betydelse lika väl ett vägrödningsarbete för kulturen, som hvad Ellen Key en gång ganska försåtligt kallade kulturodling, det är att förmå redan odlad mark att frambringa bättre och rikare skördar. Som det tacksamaste arbetet räknar prof. Kjellberg utan tvifvel att skänka ut af den

andliga kulturens rikedomar till dem, som hungra och första efter bildning. Han har också en nästan intuitiv förmåga att ge hvarje auditorium just det mått det behöfver och kan smälta. Spirituell och smidig i ett sällskap af med honom i bildning likställda, blir han inför sina åhörare i Stockholms Arbetarinstitut eller vid sommarkurser ute i landet, hvardaglig utan att verka banal, nästan förtrolig mot sina åhörare utan att vara påträngande. Men som talare behöfver professor Kjellberg ingen presentation för Iduns läsare, det finns säkert knappast någon, som icke någon gång lärt känna honom i denna egenskap.

Vi ha velat taga en bild af professor Kjellberg i Stockholms Arbetarinstituts kateder, som är en af de många tribuner från hvilka han verkat i folkbildningens tjänst och på samma gång den talarplats, vid hvilken denna del af hans verksamhet varit närmast knuten under de sista sjutton åren. Där har han en kväll i veckan under många läsår kunnat glädja sig åt en vänlig och intresserad publik som så godt som vid hvarje hans föreläsning



PROFESSOR KNUT KJELLBERG I KATEDERN I STOCKHOLMS ARBETARINSTITUTS HÖRSAL. För Idun nytaget porträtt med anledning af prof. K:s 50-årsdag. E. Holmén foto.

till sista plats fyllt hörsalen. Bland de många hyllningsgårderna på 50-årsdagen var nog gåfvan från hans åhörare: en bronsstatyett af Milles föreställande den store kemisten Schéele, en af de allra mest kärkomna, framburen som den var från de många, många, som år efter år begagnat sig af professor Kjellbergs populärvetenskapliga undervisning.

Professor Kjellbergs arbete vid det nämnda institutet som ock inom Folkbildningsförbundet och på andra områden af det arbetsfält, där man söker göra den andliga kulturens skatter tillgängliga för allt vidare kretsar, fick ju också på 50-årsdagen det varmaste erkännande uti konstnärligt textade adresser, i hedersgåfvor och framför allt i det hopsamlade penningbeloppet af 10,000 kronor, som ställdes till hans disposition för folkbildningsarbetets fromma. Adressen, som åtföljde detta belopp, var under-tecknad af 154 personer på olika plat-

ser i vårt land och i spetsen bland dem prins Eugen, som själf komponerat den gyllene dosan, i hvilken checken var inlagd.

Samfundet Idun och S. H. T., samt andra sammanslutningar och institutioner öfverlämnade adresser, gåfvor och blomsteruppsatser. Bland de lyckönskningar, som inneslötos i de till mer än 500 uppgående telegrammen märktes sådana från kronprinsparet, hertigparet af Västergötland, prins Eugen, från en mängd framstående personer inom vetenskapliga, konstnärliga, administrativa och politiska kretsar, från Socialdemokratiska ungdomsförbundet, från Arbetarnas bildningsförbund, från nykterhetsorganisationer, från föreläsning- och biblioteksanstalter, allt vittnande om mångsidigheten i de intressen, åt hvilka den 50-årige ägnat sin verksamhet. Tonen egentlig för koja och slott, klarhet och sanning, — dessa ord, som vi satte som inledning, kunna godt tjäna till motto öfver professor Kjellbergs verksamhet i upplysningens tjänst. Att de ge grundtonen i hans personlighet har hyllningen på 50-årsdagen burit vittne om.

## Rätt och orätt.

DET SKALL, GUD BEVARAS, VARA rätt och bra

att aldrig en egen mening ha, att tåla allting och tåga still och ständigt göra som andra vill! En ärlig vrede får ingen hysa, det bästa vore ens själ kunde frysa till is, så man sluppe känna sin skam, där man sitter beskedlig och from som ett lamm.

Men den sortens fromhet är inte för mig, då går jag allt hellre min egen stig, och lefver för mig på mitt eget sätt, och säger ifrån hvad jag anser för rätt! Ja, förr vill jag tåla båd' piskrapp och sår än jag blir som de andra till slut — ett får!

V. H.

### Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 7.50	Helt år	Kr. 9.50
Halft år	> 3.90	Halft år	> 5.—
Kvartal	> 2.—	Kvartal	> 2.50
Månad	> 0.80	Månad	> 0.90

### Iduns byrå och expedition, Mästersamuelsgatan 45.

Stockholm.		Stockholm.	
Redaktionen:	Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen:	Riks 16 46. Allm. 61 47.
	Kl. 10—4.		Kl. 9—5.
Red. Högman:	Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret:	Riks 16 46. Allm. 61 47
	Kl. 11—1.		Kl. 9—5.
	Verkst. direktören kl. 11—1.		Riks 86 59. Allm. 43 04.

### Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:		Utländska annonser:	
30 öre efter text.		35 öre efter text.	40 öre
35 öre å textsida.		å textsida.	20% förh.
20% förhöjning för särsk. begärd plats.		för särsk. begärd plats.	

# Hur drömde Ni i 17-årsåldern att Eder framtid skulle gestalta sig?



PÅ REDAKTIONENS HEMSTÄLLAN har bokförläggaren K. O. Bonnier, seniorchefen för den öfver hela Norden välkända litterära förlagsfirman Albert Bonnier, också haft älskvärdheten att besvara Iduns rundfråga. Att detta inlägg erhållit en bredare form än de öfriga beror därpå, att dess

Motto: "Was man in der Jugend wünscht Hat man im Alter die Fülle."  
Goethe, Aus meinem Leben, Wahrheit und Dichtung.

## HERR REDAKTOR!

När jag, på grund af er fråga hvad jag drömde vid 17 år om framtiden, låter de gångna åren kaleidoskopiskt draga förbi, så stannar min blick vid en händelse, som inträffade just under mitt 17:de år och som starkt påverkade mina drömmar om hvad jag ville uträtta i lifvet, en händelse som aldrig gått ur mitt minne.

Skall jag emellertid berätta härom, måste jag, med er tillåtelse, först gå ännu längre tillbaka i tiden.

### I.

Jag kan säga att min framtid redan från vaggan var utfakad.

Jag var mina föräldrars ende son och följaktligen gifven arftagare till den bokförlagsaffär, som min far grundat 1837 och hvilken affär, då jag var 17 år, d. v. s. 1873, redan räknades bland Sveriges större, om också Lindhs i Örebro, Gleerups i Lund, Adolf Bonniers, Hiertas, Hæggströms och Norstedts i Stockholm, alla voro mera betydande.

Min far var som bekant danskfödd. Ehuru han redan vid 15 år kom till Stockholm behöll han hela sitt lif sin gamla kärlek till Danmark och dansk kultur, sin vänskap för sin barndoms och sin ungdoms kamrater, särskildt bland Danmarks bokhandlare: bröderna Reitzel, Delbanco, Lohse, Lorck m. fl. numera kanske glömda, men som under 1850-70-talen spelade en betydande roll i Danmarks bokhandel. — En naturlig följd häraf var, att i min fars — olåsta — bokskåp jag — som slukade böcker — hittade en massa litteratur, som för flertalet svenska gossar vid min ålder var okänd, och kanske äfven af mig blifvit oläst på grund af det främmande språket, om ej lusten att läsa så småningom hos mig öfvervunnit alla språkliga svårigheter.

Den första bok, som jag fann där och kastade mig öfver, jag tror icke jag ännu var tio år, var Asbjörnsens och Moes "Norska folksagor och äfventyr" (jag minns särskildt hvilket hufvudbry ordet moro gjorde mig, innan jag upptäckte att det betydde rolighet, medan jag å andra sidan fick mig ett godt skratt åt att det norska rolighet betydde något helt annat än på svenska och nästan

författare just var sysselsatt med antecknandet af en del minnen från sitt lif och sin verksamhet, då vårt cirkulär nådde honom, och att hvad som här publiceras, är afsedt att bilda stommen till första kapitlet i denna serie minnen.

Redaktionen skattar som en angenäm

förmån att inom ramen af sin rundfråga få ge offentlighet åt detta utdrag, hvilket belyser dels en stor kulturbärande förlagsaffärs utveckling, dels berättar om de litterära förhållandena i Skandinavien under en period, så helt olika den närvarande. Bokförläggaren Bonnier skriver alltså:

(Georg Brandes' "Hovedströmninger" var vid 70-talets början dagens litterära samtalsämne), likaledes började få en berömd litteratur. Och alla dessa berömda böcker hade samma Gyldendals märke på omslaget.

### 2.

I maj 1872, då jag kom upp i sjätte klassen af Nya elementarskolan, ansåg min far, att det kunde vara nog med skolgången och att jag borde börja lära mig yrket. Själfr var jag rätt glad att få taga itu med praktiskt arbete. I september samma år, sedan jag fått roa mig under sommarferierna, började jag alltså på min fars den gången ytterst primitiva tryckeri, det gamla Hörbergska, hvilket sedan 1865 varit flyttadt från Riddarholmen till samma ställe där det ännu denna dag befinner sig, Mästersamuelsgatan 19, elter som det då hette Ålandsgatan 17.

Den icke så litet försupne f. d. studenten dåvarande tryckerifaktor Andersson tog mig om hand, ropade på äldste springpojken Knut och underrättade mig om att denne skulle bli min lärare i den ädla typografiska konsten. En lång pojke, några år äldre än jag, kom springande, jag ställdes framför kasten och så började undervisningen. Tänk, om denne pojke eller jag själf den gången skulle haft en aning om hur mycket gemensamt arbete vi båda under våra framlida lif skulle fullgöra. Ty denne springpojke Knut var ingen annan än nuvarande förste faktor på mitt tryckeri, Knut Rinman, som inom några år kan fira 50-årsjubileum med firman Albert Bonnier, faktor Rinman, känd, värderad och älskad af så många af Sveriges författare och författarinnor, den man till hvilken Eric von Rosen häromsistens i en efferskrift till sitt stora verk "Träskfolket" frambar "ett hjärtligt tack för det intresse och det aldrig svikande goda humör hvarmed han af mig mottagit äfven de mest fålamodspröfvande ombrytningsuppgifter", och om hvilken professor Karl Warburg på sitt drastiska språk en gång yttrade till mig: "Ta mej fan, om det finns en sån faktor till som din i hela Europa."

Det första jag fick sätta var en ny upplaga, den tredje, af Pehr Thomassons lilla öreskrift "En fyndig bonde", och sedan detta arbete med mycken möda från min sida var fullgjordt fick jag fortsätta med en nyskrifven öreskrift af samme författare "Gustaf Vasa och dalmassen", som sedan utgått i många



Bokförläggaren K. O. Bonnier. Ungdomsporträtt.

motsatsen). — Nåväl, ur detta gamla bokskåp har jag så småningom hämtat min kännedom om en stor del af Danmarks och Norges klassiska litteratur från Ingemanns romaner förbi Schacks "Fantasterna" — en bok, som sannerligen inte passade för en gosse på fjorton, femton år — till Björnsons "Fortællinger" och Ibsens "Kærlighedens Komædie" och "Brand". Allt eftersom jag läste de danska och norska böckerna lade jag märke till en sak, nämligen att det stora flertalet af dessa böcker och främst de nyare och märkligare hade på sina titelblad och omslag ett och samma förlagsmärke, bokstäfverna G. B. inskrifna i en cirkel betecknad med årtalet 1770 och sex bokstäfver S. G. — J. D. — F. H.

För hvarje år som gick, och jag växte upp, och min far kom hem med nya böcker, så var det alltid böckerna med detta förlagsmärke, som växte i antal och betydelse; och snart var det ingen hemlighet för mig, att märket tillhörde den "Gyldendalske Boghandel" i Köpenhamn och att F. H. betydde firmans innehafvare Frederik Hegel; att det lilla Norge, som man hemma i Stockholm talade med så liten respekt och så mycket hån om, hade en stor och rik litteratur, som hela Europa började att lyssna till; och att äfven det ännu obetydligare Danmark

**Sänd Edra**

Klädningar, Blusar, Kappor till Kemisk Tvättning eller Färgning, Gardiner, Möbetyger, Kud-dar m. m. rengöras snabbt och omsorgsfullt hos A.-B. C. O. Borgs söners Fabriker & LUND.

**Mattor, Gardiner, Möbetyger, Dräkttyger.**

Konstnärligt verkningfulla mönster och färgsättningar. Prover sändas till påseende. Angiv noga vad som önskas.

**Kenstfliten, G:la Högskolan, Göteborg.**

upplagor. Jag noterar dessa bagatellupplysningar, som möjligen för mina vänner bland bokvurmarna kan ha ett visst typografiskt-bibliografiskt intresse. Som mellanarbete mellan sältandet fick jag under faktor Anderssons personliga ledning lära mig läsa korrektur på en under tryckning varande ny roman af Marie Sophie Schwartz: "Ett tidens barn".

3.

Pehr Thomasson och Marie Sophie Schwartz, hur tidstypiska för 1870-talets litterära förfall här i landet äro de icke! Vi hade den gången nästan inga andra, som sysselsatte sig med att skriva böcker i Sverige. Och min fars förlag var dock redan då det mest skönlitterära! Det utkom i Sverige faktiskt under hela perioden från "Den siste Atenarens" framträdande (1859) till "Röda rummet" (1879) icke flera litterära arbeten af något besående värde än att man med lätthet kan räkna dem på fingrarna. En svensk författare var den gången så sällsynt, att om det någon gång inträffade, att en förläggare tryckte ett arbete af en sådan, så sattes det alltid på titelbladet: svenskt original, hvilket vanligen hade den verkan, att allmänheten först riktigt afhöll sig från att läsa det. Ty en svensk författare var icke endast något otänkbart; det var något rent af löjligt, att en stor frisk karl skulle sysselsätta sig med att skriva böcker i stället för att göra något nyttigt.

Men hvad läste man då den gången och hvarmed sysselsatte sig då förlagen? Svaret blir: översättningar, översättningar och återigen översättningar. En del förträffliga, såsom de stora engelsmännen Dickens, Bulwer och Thackeray, som då blefvo Sveriges mest lästa författare. En del mindervärdiga, ty det var då som de unga damerna släckte sin läslust i Marlitts och Werners, de unga herrarna i Samarows romaner. Men det var äfven då min far, för de mera litterärt kräsne här i landet, introducerade Reuter, som vid sidan af de Hæggströmska upplagorna af Dickens blef den svenska publikens hufvudsakliga litterära näring. Teatern behärskades likaledes uteslutande af utlandet, men där var det fransmännen som regerade: Dumas fils, Augier, Sardou.

Det vore emellertid orätt att säga, att förlagen icke äfven sysselsatte sig med annat. Sverige hade ju dock tidigare ägt flera perioder af glänsande litterär verksamhet, och då intet nytt fanns att tillgå, så vände man på fjärdingarna och gjorde omtryck af de äldre, aflidna författarna i "Samlade skrifter". Sålunda hade min far just nu, 1872, med den allra största framgång avslutat utgifvandet af August Blanchés (död 1868) samlade skrifter, och denna framgång hade lockat honom att fortsätta med C. J. L. Almquist's (död 1866) "Törnrosens bok" och andra "Valda skrifter". Min kärlek och beundran för Almquist insöp jag som korrekturläsare på denna upplaga under åren 1874-76. Äfven de andra större förlagen sysslade mest med omtryck af äldre svenska författare, sålunda begynte Norstedts just detta år en billighetsupplaga af Geijers "Samlade skrifter", Adolf Bonnier gaf ut nya upplagor af Bellman, af Stagnelius och Nicander med flera, och Beijers förlag kom med det allra bästa, ett arbete som sedermera tillhört vår litteraturs pärlor men också var från en längesedan förgången tid: Tegners "Bref".

Mina föräldrar hade under de första åren af sitt äktenskap lefvat i ganska anspråklösa ekonomiska förhållanden, men allt eftersom min fars affär gynnades af framgång kunde man ju bestå sig åtskilligt. Efter åtta års äktenskap, 1862, blef min far sjuk och blef ordinerad att begagna sig af baden vid en tysk badort, samt att därefter som efterkur uppehålla sig någon tid vid Medelhafvet. Det blef Nizza, som blef resans mål, och från denna stund hade min mor upptäckt, hvad som skulle blifva hennes lifs lust och glädje. Efter hemkomsten från denna resa stod hennes längtan alltjämt till södern, och sju år därefter, hösten 1869, öfvertalade hon min far att de skulle tillbringa hela vintern i Italien. Just i samma vevva inträffade det, att medarbefaren i Göteborgs Handelsstidning, Viktor Rydberg, valdes att representera Göteborgs stad under treårsperioden 1870-72 i riksdagens Andra kammare, och hvad var naturligare då, än att mina föräldrar, som ju skulle vara borta hela första halvåret af 1870, inbjödo Rydberg att begagna sig af deras våning som bostad under första riksdagsmannåret, hvilket anbud Rydberg med nöje antog. Min fars förbindelser med Rydberg voro vid denna tid mycket lifliga, ja, man kan säga att ingen svensk författare den gången — liksom sedermera — stod hans hjärta så nära och beundrades så högt af honom som Rydberg. Förbindelserna hade begynt så tidigt som 1859 med den anonyma broschyren "Huru kan Sverige bevara sin själfständighet!" Därefter hade emellertid Rydberg publicerat sina skönlitterära arbeten: "De vandrande djäknarna", "Fribytaren på Östersjön" och "Den siste Atenaren" såsom följetonger i Göteborgs Handelsstidning, hvar efter de som böcker första gångerna utgfvits af numera för länge sedan upphörda förlagsfirmor i Göteborg. Sedan Rydberg efter "Atenaren" vändt sig från skönlitteraturen till de teologiska spörsmålen utgaf han äfven de första upplagorna af sin "Bibels lära om Kristus" i Göteborg, men Albert Bonnier, som i denna period af litteraturens sterilitet med ljus och lycka sökte efter någon ung begåfning, hade för länge sedan insett Viktor Rydbergs betydelse. Han återknöt förbindelserna med honom 1868 genom omtryck af tredje upplagan af "Bibels lära om Kristus" och därefter är förbindelsen mellan Rydberg och det Bonnieriska förlaget beständig, en förbindelse, om hvilken Rydberg sedermera i sin tillägnan vid fjärde upplagan af Singoalla till Albert Bonnier försäkrat att mellan förläggare och författare icke "kan finnas ett bättre förhållande än de mångåriga mellan dig och mig. Tack!"

Vi hade alltsedan jag var tre år gammal bott i min fars hus vid Norrmalmstorg, två trappor upp utåt torget, men allt eftersom vi barn vuxo upp, behöfdes det nya rum, och en liten våning på fyra rum och kök, som låg midtöfver farstun hade sedan några år tillbaka iordningsställts som en liten privatvåning åt min far. Denna lilla privatvåning var det nu som ställdes till Rydbergs disposition. Om jag minns rätt afreste mina föräldrar redan före jul, under många förmaningar från mamma till oss barn och jungfrur att vara riktigt höfliga mot den främmande herrn, som skulle bo hos oss, tilläggande: "att det var ett snille, som tänkte på mycket djupsinniga saker och icke fick storas".

Sitt morgonkaffe drack Rydberg alltid hemma: de dagar, då det ej var riksdagsplenium och då Rydberg plögade sliga upp senare, utökades den enkla frukosten med hårdt stekt fläsk, Rydbergs älsklingsrätt. För jungfrurna, som serverade honom och bäddade hans säng liksom för oss barn var och förblef han "Snillet", som mamma lärt oss kalla honom och en främmande herre, som gick tidigt ut och kom sent hem, och som vi mycket lifet sågo till. Men i min äldsta systers hushållsbok, hon skulle nämligen under mammas bortovaro föra bok öfver utgifterna, figurerar bland annat: "två åt Snillet — 50 öre".

Jag var den gången tretton år och för mig var Viktor Rydberg icke endast det abstrakt. "Snillet" utan också den konkreta författaren till "Den siste Atenaren", som jag sommaren 1868 vid tolf års ålder med flammande kinder hade läst och älskade högt öfver alla andra böcker, kanske till och med mer än min andra älsklingsbok "Fältskärns berättelser"; men nu hade ju öfver tio år gått sedan Rydberg skref "Atenaren" och denne allvarlige herre, till hvilken dagligen sändes digra riksdagsprotokoll och som numera sysslade med "Jehovahjälstenen hos Hebréerna", med "Urpatriarkernas släktafla i Genesis", med "Människans förtullvar" och med öfversättning af Goethes "Faust", denne herre väckte hos mig mera respekt och vördnad än den kärlek, som en gosse gärna vill känna för sitt lands och sin tids store diktare.

5.

Jag återgår nu till händelserna efter min slutade skolgång och min lärotid som sälutare. Jag hade stått under faktor Anderssons och Knut Rinmans förläsa i fyra månader och vi voro då framme vid nyåret 1873, tre år hade förflutit sedan mina föräldrars första Romresa, men min mors längtan till söderns sol och Italiens konstskatter var lika brännande. Denna gång skulle min äldsta syster Jenny, då 17 år, få medfölja. Min snälla mamma, alltid så ängslig om sin ende gosse, gjorde emellertid ett villkor för resan som min far måste uppfylla: nämligen att jag skulle sluta på sätteriet; mamma fruktade det supiga lefvernet, där faktor Anderson förde spiran. Samtidigt med familjens afresa fick jag därför tyvärr afbryta den alltför korta tryckerivisiten och flyttade den 2 januari öfver farstun och in på förlagsexpeditionen, där jag nu, om ock i förändrade och utvidgade lokaler, kan säga att jag med smärre afbrott suttit sedan 45 år. — Min läromästare blef äfven här en f. d. springpojke, Gustaf, afliden för endast några år sedan såsom kamrer G. Banck, äfven han känd af den äldre generationen svenska författare, då han tråget tjänat vår firma under den ansenliga tidrymden af 51 år. — Jag sattes genast att inventera lagret: på expeditionen, på vindar och i skrubbar — det fanns den gången inga ordentliga magasin — och på så vis lärde jag från första stund grundligt känna hela Albert Bonniers förlag.

Nåväl, var väl då det intryck den unge sextonåringen mottog af den svenska litteraturen och dess tillstånd, så nedslående som jag här ofvan sökt skildra? Å nej! Mina tankar och känslor i detta afseende voro ännu ej väckta. Min verksamhet roade mig i hög grad, och det var mig i själfva verket likgiltigt om jag räknade upp och buntade sven-



**S:ta Birgittaskolan**

**Textilarbete, Gardiner, Linneutstyrlar, Broderier och Spetsar i största urval.**

**Regeringsgatan — 2 —**

**Kungl. Hofjuvelerare**

**K. ANDERSON**

**Kedersgåfvor**

Praktikatalog gratis och franco.

Stockholm och Göteborg.

ska original eller öfversättningar, döda författare eller levande.

En sak tycker jag mig dock minnas och det var, att på denna, den mest litterära svenska förlagsexpeditionen, aldrig några svenska författare kommo på besök, om jag undantar de nyssnämnda fru Schwartz och Pehr Thomasson samt möjligen någon gång Mattis, Sylvia, Octavia Carlén och en finsk liggargubbe vid namn Alfthan. Jag minnes knappast några fler, om jag icke skall räkna de visserligen en mycket högre klass tillhörande tvenne min fars intimare vänner, som jag dock aldrig råkade på förlaget, men väl den ene ofta hemma på spelpartier och familjetillställningar, den andre om somrarna på Sandhamnsbåten "Strömma kanal", som angjorde bryggorna Dufnäs och Klinten, där min far växelvis steg af och på: vi bodde nämligen i många år vid Tollare på Värmdön.

Den ene var den snälle och präktige farbror Frans Hedberg, som ju skrifvit både "Blommor i Drifbänk" och "Bröllopet på Ulfåsa", hvilka gjort mig och mina jämnåriga så stort nöje på teatern, den andre var gamle Elias Sehlstedt, tullinspektoren, då han for in från sitt Sandhamn, för att träffa vännerna i Stockholm.

Men då jag aldrig såg dessa göra något besök på expeditionen, så räknade jag dem, som naturligt var, mera till hemmavännerna än tillhörande förlaget.

#### 6.

Det fanns ju visserligen vid denna tid en ung Uppsalapoet, som 1871, d. v. s. för två år tillbaka, utgifvit sin första diktsamling, den unge grefve Carl Snoilsky. Hans bok utkom hos hans studiekamrat Joseph Seligmann, som därmed började sin egentliga förläggareverksamhet, men Snoilskys lyra förstummades inom kort, ett öfverhandtagande intresse för numismatik, privata förhållanden, samt utrikes vistelse under många år gjorde att han glömde bort den svenska dikten liksom den svenska publiken glömde honom under 11 år, eller till 1882, då han, kan man säga, debuterade på nytt med sin andra diktsamling — men då var redan en ny tid kommen och en ny litteratur i anförande.

Hur små anspråk vår publik hade på svensk lyrik vid 70-talets början därpå äro Snoilskys studentkamrater, de så kallade "Signaturerna", det bästa beviset. Ernst Björck och Edvard Bäckström voro de förnämsta. Björcks dikter på min fars förlag hade en stormande framgång och utkommo hastigt i tre upplagor. Framgången torde hufvudsakligast få tillskrifvas poemet: "Poetiska utgjtelser öfver en träpall." Edvard Bäckströms lilla Uppsalabagatell "Evas systrar" gjorde lika stor lycka och höll sig på Dramatiska teatern rätt många år i min ungdom.

Det fanns ännu en författare på svenskt språk som redan då sedan länge tillhört min fars förlag. En författare, som, ehuru icke svensk, med rätta lästs och älskats mer än någon svenskfödd författare och hvilkens betydelse för svenska folket under flera generationer icke kan högt nog skattas: finnen Zacharias Topelius, Fältskärens berättelsers, Läsning för barns och Ljungblommors odödliga skald, men som, boende på andra sidan Bottenhafvet, ej här i Sverige kunde med sin personlighet utöfva det inflytande, som han i så hög grad gjorde hos sitt eget folk. Han var min fars flitigaste korrespondent, under-tecknade sig alltid "din vän och bundsförvant", och då han någon gång passerade Stockholm blef det alltid fest i det Bonnier-ska huset. Flera gånger hade han med sig

sina döttrar, Toini och Eva, och placerade dem några år i pension här i Stockholm. Fru Eva Topelius-Acke, målaren J. A. G. Ackes hustru, tillhör sedan dess och alljämt min intimaste vänskrets.

Så framskred arbetet under mitt första läroår på expeditionen. Sommaren 1873 är inne, jag är fyllda 17 år, mina föräldrar äro återkomna från Italien och jag står inför den händelse, hvilken jag omnämnde i inledningen till denna uppsats och som så starkt påverkade mina drömmar om framtiden. Jag blef nämligen af min far erbjuden att få medfölja till det tredje nordiska bokhandlarmötet, som skulle afhållas i juli i Kristiania. Med stor spänning motsåg jag min första utländska resa, då jag på samma gång skulle få lära känna mitt blifvande yrkes främsta märkesmän i Norden.

#### 7.

Det blef emellertid i själfva verket icke bokhandlarmötet i Kristiania, som gaf form åt mina ungdomsdrömmar och som så att säga skapade riktlinjerna för min framtida verksamhet utan några episoder under mötet till hvilka jag strax skall komma. Dock blef naturligtvis äfven själfva mötet för mig i hög grad väckande: redan det att få göra bekantskap med Norges och Danmarks mest framstående bokhandlare och bokförläggare var ju en glädje och en heder för sjuttonåringen. Frederik Hegel, Gyldendals berömde chef, hade jag sett några veckor tidigare, då han på väg till Norge gjorde ett besök i Stockholm och uppvaktade min far på hans kontor. Vi hade just då fått färdig en ny årgång af Sveriges Handelskalender, den gången liksom nu kanske vår firmas förnämsta förlagsartikel. Jag minns tydligen hur Hegel tog ett exemplar af den lunga volymen i sin hand, sade några smickrande ord om densamma och förklarade, att ett liknande arbete skulle vara omöjligt att åstadkomma i Danmark: landet vore för obetydligt i affärshänseende för att bära ett dylikt företag. Och faktum är, att ännu i denna dag äger Danmark icke någon handelskalender, som kan jämföras med den svenska, alla försök som hittills gjorts hafva misslyckats.

I Kristiania sällskapade vi mest utanför sammanträdena med min fars tvenne käraste ungdomsvänner: Delbanco och Reitzel. Otto Delbanco och min far hade, så vidt jag vet, varit skolkamrater och voro hela lifvet fästade vid hvarandra med de intimaste band. Delbanco var mera teoretisk än praktisk bokhandlare, utgaf under många år den danska bokhandels-tidningen och fungerade i Kristiania som mötets sekreterare. Reitzel var en jovialisk herre, alltid vid godt humör, ordlekare och skämtare, en man som satte muntert lif i mötet, om honom mera nedan. Af själfva förhandlingarna var ju åtskilligt som jag icke den gången förstod, dock minns jag, att jag om förmiddagarna troget satt och hörde på diskussionerna, äfven om de drogo ut något på längden. Särskildt var det ett ämne som redan då liksom under så många senare år lifligt intresserade mig. Man diskuterade nämligen förberedelsevis frågan om litterär äganderätt mellan de skandinaviska länderna, och detta mötes diskussioner och förslag blefvo grundläggande för såväl den lagstifning som utmynnade i svenska lagen om litterär äganderätt af aug. 1877 som de litterära konventionerna mellan Sverige, Norge och Danmark, hvilka gälla ännu i dag.

På kvällarna roade man sig som alltid vid sådana möten af hjärtans lust. Den första aftonen voro vi inbjudna till mötets norske ordförande, gamle Malling, men jag minns ingenting annat därifrån än att han bjöd på

björnstek. Den andra kvällen var det som den episod inträffade på hvilken jag flera gånger hänsyftat och som för mig skulle blifva så betydelsefull. Mötet var samladt uppe på Frognersæteren, där pokulerades, skraftades och hölls tal i långa banor. Bland de första som talade var en norrmann, jag minns inte hvad han hette eller ens hvad han var, sannolikt författare, journalist eller lärare, ty det fanns en myckenhet dylikt folk som deltagare i mötet från norsk sida. Som utgångspunkt tog han ett föredrag som bokförläggare Johannessen (eller som han senare kallade sig, Parmann) meddelägare i den Mallingska firman, på samma dags förmiddag hade hållit, i hvilket han hade beklagat sig öfver hur omöjligt det var att få svenska eller ens danska bokhandlare att intressera sig för norsk litteratur. Märk väl, detta var år 1873 då Björnson redan hade offentliggjort sina Samlede fortællinger, sina Samlade dikter och ända fram till Arnliot och Sigurd Jorsalafar, och då Ibsens produktion hade nått fram till Keiser og Galilæer. Talaren började med att skämta med herr Johannessen-Parmann, som hade klagat öfver att hans böcker — af andra och tredje klassens författare — voro okända i Danmark och icke såldes där. Han fortsatte med en straffpredikan öfver de norska förläggarna, huru de hade misskött de verkligt betydande norska författarnas intressen, han visade, att det var fullständigt obefogadt att påstå att norska författares böcker ej lästes i Danmark och Sverige, ty det gjorde de numera i hög grad, men det var norska författares böcker på dansk förlag, och hans tal mynnade ut i en lofsång till ära för Frederik Hegel och den Gyldendalske Boghandel i Köpenhamn, som hade haft mod att taga de unga norska författarna, Björnson, Ibsen, Lie om hand, och gifvit dem luft under vingarna. Han slutade med ett lefve för Frederik Hegel, den man, som förstod en förläggares plikter.

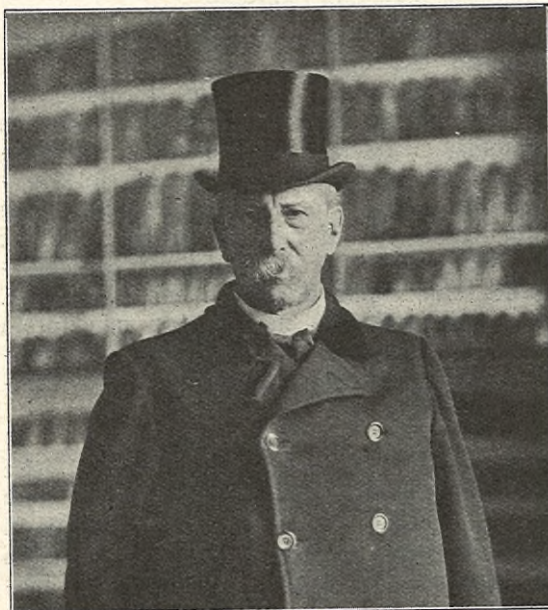
Bredvid eller bakom mig stod Carl Reitzel. — Men nu måste jag först göra en lifen parentes, för att det följande skall blifva begripligt för den, som icke känner förhållandena i den dåvarande danska bokhandeln.

Då gamle Gyldendal, grundaren af den stora firman, dog — redan 1802 — sköttes affären under några år först af hans änka, och sedan under många och långa år af hennes måg, Jacob Deichmann. Denne Deichmann var en hedersman; duktig sortiments-bokhandlare, men ytterst försiktig och ointresserad för förlaget. Följden var den att, då Danmarks litteratur under 1830- och 40-talen upplefde en ny guldålder, så blef det ett annat förlag, som skördade fördelen här-af: det var C. A. Reitzel. — Reitzel hade begynt sin bokhandlarbana i min farfars — Gerhard Bonniers — lilla boklåda. Som Bonnier var fill växten mycket liten, och Reitzel däremot mycket lång, så var det alltid att ropa på Reitzel, då det var någon bok, som icke var åtkomlig för lilla Bonnier, och Reitzel gick därför under namnet "Bonniers frappsstege". Denne Reitzel var en mycket intelligent man. Han märkte snart att Deichmann icke försvarade platsen som Danmarks förnämste förläggare, och han erbjöd därför den unga litteraturen sina tjänster. Sålunda fylkade sig snart kring honom alla de den gången unga och talangfulla: Paludan-Müller, Ingemann, Heiberg, H. C. Andersen, Christian Winther och hvad de allt hette. Men Reitzel dog tyvärr ung och efterträddes af sina, den gången knappast fullvuxna, söner Theodor och Carl. Båda två förträffliga människor, men ingendera duglig att upplaga faderns mantel. Följden var den, att då Deichmann dog och så-

# Oscar Montelius i Svenska akademien.

TILL LEDAMOT EFTER FILOSOFEN, professor Vitalis Nordström har Svenska akademien den 12 dennes kallat f. d. riksantikvariern Oscar Montelius. Så lydte en notis som häromdagen gick genom dagspressen.

Med stort och enhälligt bifall torde den bildade svenska allmänheten möta denna gård af erkännande åt en af våra allra förnämsta kulturpersonligheter. Endast "omständigheternas" berömda makt har väl vålat, att ej Montelius för längesedan, ja sedan årtionden sitter bland de 18 odödlige. Det var då lyckligt att han ännu vid 74 års ålder förblifvit den obrutne, äfven andligen högreste man han är, den i hvarje afseende representative och dekorative. Detta sista kan sägas äfven så till vida, som Oscar Montelius icke blott tillhör Sveriges utan Europas kulturhistoria. Han har som känt gjort ytterst viktiga insatser i arkeologiens vetenskap, verkställt vår nyorientering inom den förhistoriska världen. Äldre mer och mindre "enkla" uppfattningar har han väsentligen bidragit till att aflägsna, och genom sitt jämförande studium af ett ofantligt fyndmaterial har han om dessa fjärran tider — särskildt den allmän-europeiska bronsåldern — gifvit sina läsare en konkret kännedom, som



F. d. riksantikvariern Oscar Montelius.

väl uppväger den vi äga från vissa, mycket senare perioder genom torfliga litterära minnesmärken. Hvad Montelius' metod gifver i hans hufvudarbeten "La civilisation primi-

tive en Italie" eller "Die vorhistorische Chronologie Italiens" blir helt annorlunda fylligt och pålitligt än t. ex. Livius' bekanta sagor om det äldsta Rom, som fordom togos för verklighet.

Icke minst betydelse ha dock gifvetvis dessa forskningar haft för kännedomen om Nordens förhistoria. Man väntar för närvarande ännu ett hithörande arbete af Montelius' hand, en atlas öfver Sveriges fornsaker med tusentals bilder som säkerligen blir fullkomligt monumentalt.

Representativ är den nye akademiledamoten äfven i ordets egentliga betydelse. Hvem har som han varit ägnad att föra den svenska vetenskapens runor vid alla möjliga kongresser i alla möjliga världsländer, hvem har bättre här hemma representerat, när utlandets berömdheter hedrat de hyperboreiska bygderna? Montelius har talets och sällskaplighetens gåfva, han är en vetenskapens världsman. Vältaligheten hör ju också till de sänggudinnor som af gammalt haft hem i Gustaf III:s akademi, och som det där icke blir mindre bruk för, när en gång omständigheterna ånyo medgifva att högfärdigen utdela Nobels litterära världspris.

F. V.

som chef i den Gyldendalske Boghandel efterträdtes af en så ung och stark kraft som Frederik Hegel, så tog denne strax ledningen i danskt bokförlag; och genom förbindelsen med de unga norska författarna, hvilka inom några år förskaffat sig världsrykte, var all jäflan med Gyldendals för öfriga danska förlag omöjliggjord. Intet under att bröderna Reitzel icke hyste annat än bittra känslor mot Hegel.

Nu återgår jag till Frognersæteren och norrmannens tal. Jag hör ännu i denna stund hur Carl Reitzel hviskade mig i örat: "Nu skal De bare se paa Löjer, nu bliver Hegel nødt til at svare, og han plejer aldrig at kunde sige et Ord."

Faktum var också att denne Hegel, som korresponderade under årtal dagligen med Norges och Danmarks främsta, och hvars bref i många afseenden kunna tjäna som mönster, var aldeles omöjlig som talare, troligen beroende på hans blyga och försynta natur. Hegel blef framknuffad. Jag skall aldrig glömma hans bleka förskrämda utseende, där han stod och icke kunde få fram annat än de tre orden: "Jeg takker Dem," hvilka han upprepade fem, sex gånger, lika litet som jag aldrig skall glömma Carl Reitzels elaka kallgrin.

Men Hegel fick en lysande upprättelse dagen därpå; det var mötets avslutningsfest med stor middag på "Logen", och Björnson, som var särskildt inbjuden, höll det stora talet för nordens bokhandel. Det blef till en anklagelse mot hur nordens bokhandlare hittills skött sina skyldigheter, men slutade med en glödande kärleksförklaring till den man, som tagit hans, Björnsons, och alla hans vänners öden i sin starka hand, till den man, som han kallar så mången gång i sin brevväxling "min bästa vän". He-

gel var hämnad för smäleken från kvällen förut. Men i mitt inre rörde sig känslor i en underlig blandning, det var beundran och kärlek — men det var också afund och sorg; hvarför skulle vår litteratur vara så undermålig, jämförd med Norges. Och nu tog mina drömmar fast form. Jag visste hvad jag ville bli. Jag ville bli Sveriges Hegel!

8.

Mötet var slut och deltagarna skingrades åt olika håll. Tidigt på morgonen några dagar efter den stora festmiddagen reste min far och jag och farbror Abraham Hirsch tillsammans hem till Stockholm. Abraham Hirsch var den gången icke den gamle bräcklige gubbe, stödd på kryckor, hvilken en yngre generation minnes. Han var tvärtom då en man i sina bästa år, rörlig, intelligent och ståtlig. Jag har sällan under mitt lif råkat en man med så lifliga och allsidiga intressen som han; han hade spelat en betydande roll vid mötet i Kristiania.

Vi hade redan tillryggalagt ett godt stycke af den fämligen enformiga järnvägssträckan från Kristiania till Kongsvinger och Charlottenberg in i den värmländska bygden. Då säger farbror Abraham till mig: "Har du lagt märke till, min gosse, hvilken skillnad det är på gårdarnas utseende på den norska sidan och på den svenska? På den norska sågo vi endast enstaka, fattiga, små grå stugor, och här på svenska sidan, hvilka präktiga, rödmålade, stora gårdar, vittnande om välmåga, ja, rikedom. Det är ändå en glädje, att detta är Sverige, vårt land."

Jag instämde; det var ju en glädje att se de röda stugorna lysa så vänligt utmed banan och i skogsbrynet. Men inom mig tänkte jag då jag lutade mig tillbaka i kupéhörnet: "Ja, det är sant, att däröfver i Norge äro stugorna fattiga, små och grå, men de människor, som bo där, de hafva dock något, som vi sakna i våra röda, stora gårdar: en ung, en stark, en levande litteratur. Och de äga en man, som ömsint vårdar denna litteratur,

låter den växa och blomma! — Hvar finnas fröna till den nya svenska litteraturen? Och kan jag bli ortagårdsmästaren? Och skulle möjligen jag få hjälpa till att stödjä och vårda en ny, en levande svensk litteratur?"

Och fåget flög fram öfver det svenska landet och hjulen slammade mot skenorna och sjöngo snart — som de bruka — en melodi. För mig i min halflumner ljöd den bekant, det var Wennerbergs härliga "Bjöd så i Thule", som vi plögade sjunga i skolan. — Och i mina öron sades "Bragelöftet" med dess sista strof:

"eller ock sätte jag lifvet till!"

## Ett societetsbröllop.



Friherrinnan Brita Wrede, f. Wrede, och löjtnanten frih. Fabian Wrede.

# Där våra järn-

# mynt präglas.

SPARTAS MYNT AF JÄRN HA ALLTID stått för oss som inbegreppet af försakelse och fattigdom. Järnmynt synas vara symbolen för låg kultur, ett hinder för det fria utbytet folken emellan och ett hinder för framåtskridandet inom det egna folket. Den nyare forskningen, som ofta gör rent hus i vår föreställningsvärld har emellertid uppenbarat, att järnmynt voro vanliga i antiken även hos andra folk än de som haft den stränge Lykurgos till lagstiftare. Det var Spartas konservatism, som gjorde att järnmynten stannade kvar i deras land, då andra folk redan hunnit lägga bort dem för de mera tilltalande af koppar, silver och guld.

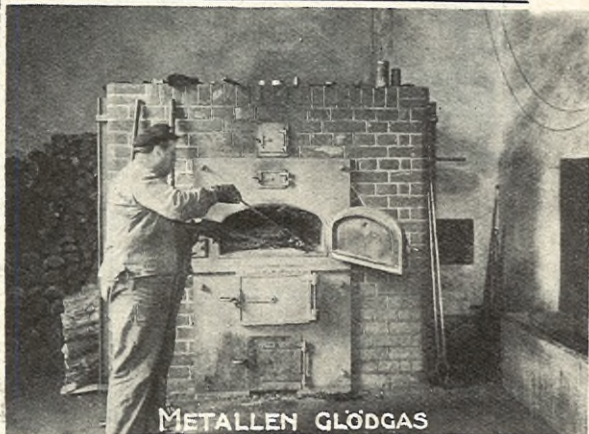
I modern tid ha före världskriget järnmynt präglats endast i Japan under krigsåret 1906. De höra alltså kriget till det kan icke hjälpas, och då de nu dykt upp, måste vi ta emot dem som ett tidstecken bland många andra.

De se mycket prydliga ut, våra nya järn-

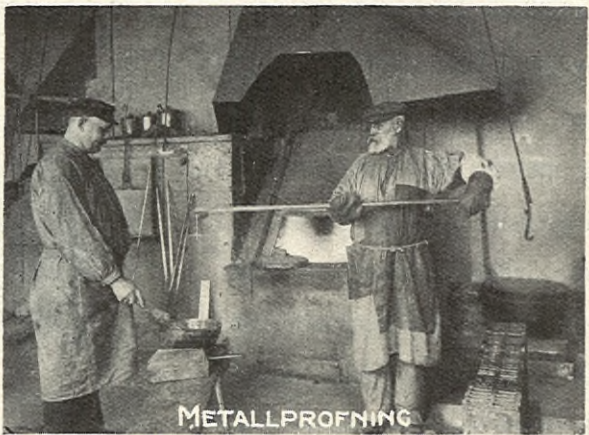


MYNTDIREKTÖR K. A. WALLROTH.

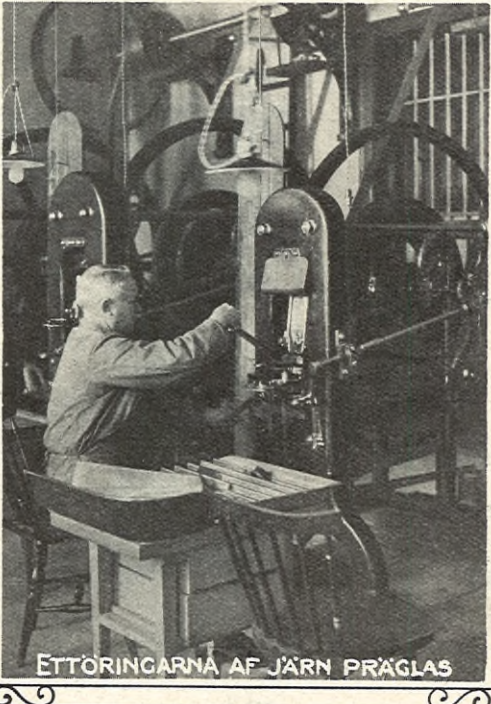
ge en god föreställning om arbetet i denna den första proceduren och därifrån gå tennerna till valsverket, där de glödgas, valsas och utstansas. De runda fingestar, som komma ur stansningsmaskinen och som sedermera skola blifva våra mynt, genomgå nu en massa olika procedurer. De rensas, glödgas, sköljas, läggas i lättverket för att få en rund kant, glödgas på nytt och förses på kemisk väg med det blanka öfverdrag, som gör nya pengar så tilltalande. I präglingsverkstaden förses mynten med sina olika valörer, hvarefter de sändas till vägning. Skiljemynt af lägre valörer vägas i massor, men en- och två-kronor hvar för sig. De, som äro för lätta, smältas om, medan de, som blifvit för tunga, hyflas af. Färdiga, lämna de alla sitt ursprungliga hem och gå ut i världen via Riksbanken.



METALLEN GLÖDGAS



METALLPROFNING



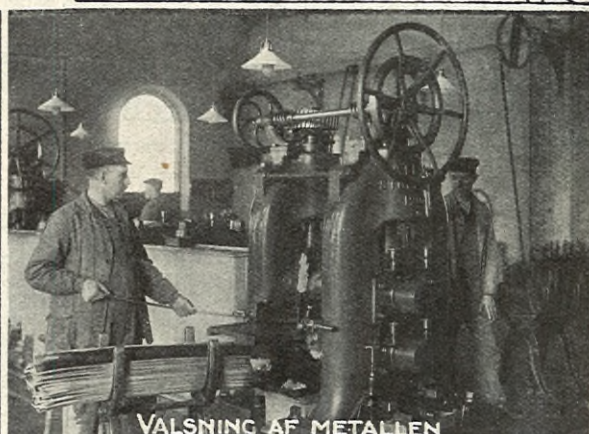
ETTÖRINGARNA AF JÄRN PRÄGLAS

mynt, blanka och lysande som silver, fast med en något mattare glans, de äro också särskildt preparerade att stå emot rost, men förgänglighetens lag undgå de ej. Och det kanske är nyttigt, ty de nya ettöringarna äro förvillande lika våra tjugufemöringar.

Det kungliga Myntet, ja, det lockar med sin hemlighetsfullhet, där det ligger bakom gallerverket vid den idylliska ingångsporten till Kungsholmen på Handverkargatan. Man skulle helst vilja fänka sig Golkondas skatter dolda i de låga husen, som skymta från gatan, men man blir genast afkyld, då man får höra att guldmynt icke präglats här på fjorton år. Förra året gjorde sig behovet af 5-kronor i guld gällande, men bristen på skiljemynt var så

outhärdlig, att guldet fick vika för den mera demokratiska kopparen. Under 1916 ha sålunda präglats mynt för 2,178,543 kronor, hvilket är ett betydligt större belopp än under 1915.

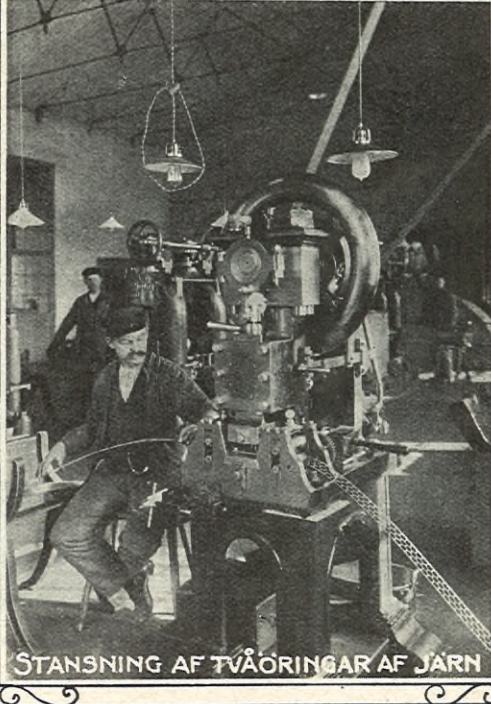
De interiörer vi här meddela från Myntet



VALSNING AF METALLEN



GJUTNING AF SILVER



STANSNING AF TVÅÖRINGAR AF JÄRN





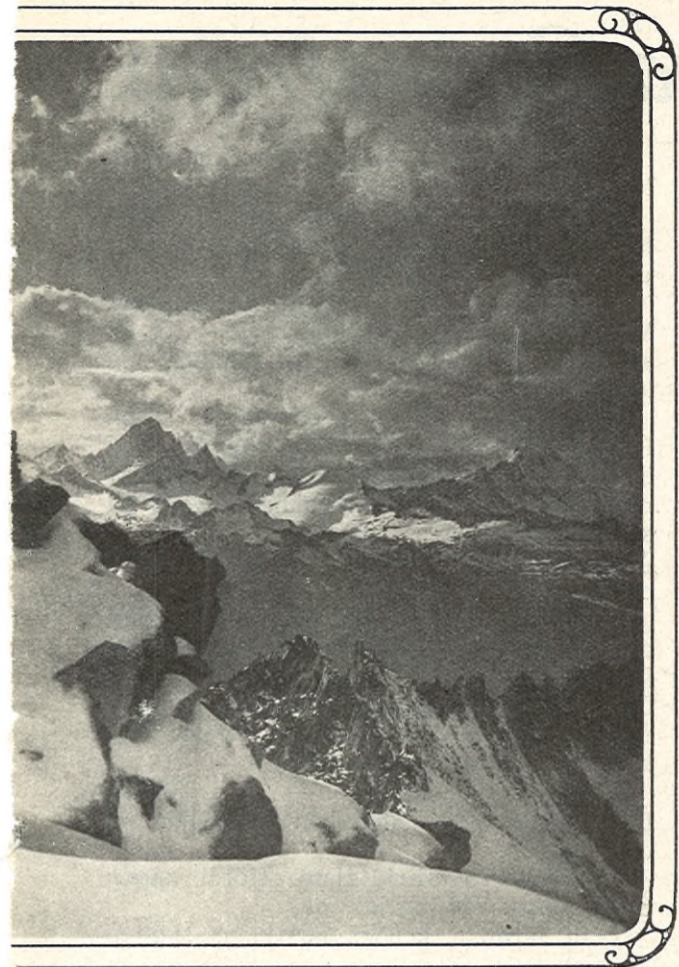
# Schweiz' gränsvakt



1. Schweiziskt bergsinfanteri på marsch. Dessa speciellt för marscher i alpernas vildaste terränger utbildade trupper kunna utan att svikta utstå de svåraste strapalser. 2. En utkikspost på 3,400 meters höjd i alpregionen vid italienska gränsen. 3. Ofversnöade militärbaracker på 2,800 meters höjd. Från november till början af juni ligga dessa baracker beläckta med 4—6 meter djup snö, hvari manskapet gräfft tunnlar, som sätta de olika barackerna i förbindelse med hvarandra. 4. En infanterikolonn rutschar utför en alpslutning. Dylika rutschfärder företagas lämpligast under vårmånaderna eller i bör-



# i högalperna.



jan af sommaren, hvarvid en höjdskillnad på 500 å 1,000 meter tillryggalägges inom några få minuter. 5. En luftig utsiktspunkt. 6. En proviantkolonn på skidor på väg till de på 3,000 meters höjd belägna militärbarackerna. 7. En schweizisk officerspatrull, hvars väg går öfver knifskarpa alpryggar på 3,400 meters höjd vid italienska gränsen. 8. Skidlöpande soldater utrustade med maskingevär. 9. Vårarbete i högalperna.



Skansar och baracker befrias från snömassorna, som af soldaterna rullas till jättesnöbullar och störtas i afgrunderna. --- ---

Photo Gaberell, Thalwil, (Schweiz). --- ---













En frisk och ungdomlig hy bevaras och underhålls med SASOLTVALEN

det sättet att jag relaterar ett annat förhållande, mycket likt det ni nämnt, ja, ännu svårare. Det var en ung gosse med kraftig vilja, godt huftud, men envis och utrustad med alltför liflig fantasi.

Blus- och klädningssömnad mottages. E. Nilsson Sveavägen 106 Allm. tel V. 608 68.

Norrlands Landtmannatidning Härnösand Uppgå till 11,500 ex. spridda inom Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Ställ om att någon präktig ung man kommer i ynglingens väg, vinner honom och inverter på honom. Kunde de följas åt i ett arbete vore mycket vunnit. Nu annonseras ju så mycket kurser, i Praktiska skolor, Landtbruksskolor, i Trädgårdsskolor kursur etc.

Nr 117. Vänd eder till Fredrika Bremer Förbundet. A. F. Nr 118. En vän af de små bör vända sig till Sv. sjuksköterskebyrå, Göteborg. A. F.

bekanta som lärt sig hos läkare i olika städer och afgiften brukar ej öfverstiga 100 kr. Det brukar vara ett omtyckt arbete för unga flickor och god förtjänst. Att lära till gymnast tror jag är sämre. Lärarinnor. Nr 122. Som Vaxholm är mycket vanlottadt med att här ej finnes ett pensionat i ordets rätta bemärkelse...

Det modernaste NÄRINGSPREPARATET. På grund av sin sammansättning är Gigantos det mest effektiva styrkemedel, välsmakande, föredras väl av alla, tages med förtjusning av barnen. Gynna detta svenska preparat!

Pensionsförsäkring. Allmänna Enke- och Pupillkassan i Sverige. meddelar försäkring för pensioner till efterlevande änkor och barn. Inträde är öppet för hvarje svensk undersåte, som med afseende å hälsotillstånd...

BREFLÅDA. Värnpliktskvinnans antagande att Idun utlyst en pristafellan rörande kvinnlig värnplikt i Sverige är oriktig. En tafellan om den bästa artikeln i ämnet är utlyst på initiativ af några svenska kvinnor bland dem friherrinnan Frölich, Flöragat, 15. Stockholm, hvilken torde kunna lämna önskad upplysningar.

BREFLÅDA. »19-åringar, Linköping.» Amnosen kostar Kr. 5:--. Likvid i postanvisning. »Husmoderskurs.» Amnosen kostar kr. 18:-- för 3 ggr. Likvid i postanvisning.

Brandreth's Piller. Rent vegetabiliskt Alltid verksamt. Brandreth's Piller rensa blodet, magen och inälvorna samt underlätta matsmältningen. Vid förstoppning, svindel, sömnlighet, belagd tunga, dålig andedräkt, hufvudvärk, magsmärtor, dålig, ofullständig matsmältning, lever-sjukla, gulsot och hvilken annan opasslighet som helst komma af orent blod.

ALLCOCK'S PLÅSTER. Universalt botemedel mot Smärtor. Hvarsomhelst, där man har ondt bör et plåster läggas.

ALL KÄRLEKENS ORO OCH LÅNGTAN. har ARTHUR SCHNITZLER gripande skildrat i BERTA GARLANS UNGDOMSKÄRLEK. Denna måsterliga kvinno-skildring, som nu utkommit äfven på svenska, tillhör det yppersta Arthur Schnitzlers skrift- och torde vara den store skådespelsförfattarens förnämsta romanverk.

Lars Hökerberg. En tankerik fin liten bok är: BLODSBOT. En läkares dagboksanteckningar i krigstid af Dr VILHELM SJÖGREN. Bland dem som med smärtsam beklämning sökt finna någon mening bakom all ohälygheten i den tragedi som nu utspelas omkring oss, skall denna lilla originella och fina bok om människorna och krigen finna många vänner.

Det bör ej vara damerna obekant att man med Gooda-Jästmjöl när det bästa resultatet vid småbak. Säljes i burkar à 15, 25 och 50 öre. Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.





# DE UNGAS BESKYDDSDS LOTTERI

7814

värdefulla vinster till ett sammanlagt värde af öfver

88,000 Kronor.



Lotter à 2 kronor

kunna i Stockholm erhållas å utställningslokalen Birger Jarls-gatan 23, Nordiska Kompaniet samt Allmänna Tidningskontoret, Gustaf Adolfs Torg, äfvensom hos flertalet Bok-, Pappers- och Cigarraffärer.

Desutom expedieras lotter från De Ungas Beskyddsd Lotteri, Stockholm, Birgerjarls-gatan 23, mot insändande af rekvisition häst å brefkort utan förskottslikvid hvarvid tillkommer porto och kostnad för dragningslista.

## Kr. 9,000 JORDBRUKSLÄGENHET Kr. 9,000

(Inköpt af AKTIEBOLAGET HEM PÅ LANDET)

innehåller 40,2 tunnland däraf 6 tld åker och mera odlingsbar mark, belägen vid den naturskönt belägna Örasjön. Afsöndrad från Lisma gård. 2 mil från Stockholms stortorg. Timrad mangårdsbyggnad på granitgrund, nyrestaurerad, innehållande 2 rum och kök med tambur och förstugukvist, därjämte timradt stall för 2 hästar, ladugård för 5 kor, loge m. m., källare samt nödiga uthus.

- |  |                  |  |                                |   |                  |
|--|------------------|--|--------------------------------|---|------------------|
| <b>2. vinsten</b><br>Bostadslägenhet med full äganderätt bestående af 2 rum och kök inom tambur, källare och vindskontor belägen vid Döbelnsgatan 31, Stockholm. | <b>Kr. 7,000</b> | <b>5. vinsten</b><br>Motorcykel, med sidvagn.  | <b>Kr. 1,950</b><br>Husqvarna. | <b>8. vinsten</b><br>Herrumsmöbel, af rökt bon. ek bestående af 1 soffa, 2 fåtöljer, 4 stolar, 1 skrifbord, 1 vanl. bord, 1 bokhylla, 1 rökbord, 1 skrifstol. Nordiska Kompaniet. | <b>Kr. 1,200</b> |
| <b>3. vinsten</b><br>Automobil om 20 hkr. med alla tillbehör, märket "Ford". Gjestvagns Handels- & Fabriks A.-B.   | <b>Kr. 4,500</b> | <b>6. vinsten</b><br>Schatull, af sjödränkt bonad ek, inneh. matsilver för 12 personer (9 dussin) 1 sässlev, 1 sässked, 1 strösked, 2 syltskedar, 1 fiskförläggarebestick. Guldsmedsbolaget. | <b>Kr. 1,500</b>               | <b>9. vinsten</b><br>Pianino, mahogny, af Rapps välkända fabrikat.  | <b>Kr. 1,175</b> |
| <b>4. vinsten</b><br>Motorbåt, 5 hkr., Pentamotor, garanterad 8 knops fart.  | <b>Kr. 3,500</b> | <b>7. vinsten</b><br>Matsalsmöbel, af rökt bonad ek, bestående af 1 buffé, 1 matbord, 1 sidobord, 10 stolar. Nord. Komp.   | <b>Kr. 1,400</b>               | <b>10. vinsten</b><br>Damrumsmöbel, af hvitlackerad björk, bestående af 1 soffa, 2 fåtöljer, 4 stolar, 1 bord, 1 bokhylla. Nordiska Kompaniet.                                    | <b>Kr. 1,000</b> |

**Dr. Hellmans**  
ELECTROMEDICINSKA INSTITUT.  
NERVSJUKDOMAR och RBUMATISKA  
ÅKOMMOR.  
Kungssportsplatsen 2, Göteborg.  
Tel. 45 46.

**Gym iastikdirektörsexamen**  
afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

**Sydsvenska Gymnastik-Institutet.**  
Ny kurs börjar den 14 sept.  
Prosp. gen. **Kapten J. Thulin, LUND.**

**Göteborgs Gymnastiska Institut**  
Fullständigaste ettåriga kurs i  
Sjukgymnastik och Massage  
Nästa Årskurs börj. i Sept.  
Begär utförligt prospekt!

**Doktor A. Kjellbergs**  
kurs i massage och sjukgymnastik.  
Begär prospekt!  
Stockholm. : : **Holländaregatan 3.**

**Kurs i massage och Sjukgymnastik**  
STOCKHOLMS  
MESSAGE- & GYMNASSTIK-INSTITUT  
Biblioteksgatan 28  
Begär prospekt!

**TRICOPHEROUS**

är världens förnämsta Hårmedel och öfverträffas icke af något annat liknande preparat  
Pris pr fl. 2.50.  
Erhållas hos alla 1:sta klass Parfymeri-, Drog- och Coiffyreffärer.

**Hennaextrakt** öfverträffligt och oskadligt hårfärgningsmedel i alla nyanser. Pris Kr. 7.50 + Porto. Diskret försändelse.

**Hennapulver** i paket. Pris Kr. 2.50, 3.- och 4.- + porto.  
**Franska Parfymmagasinet,**  
Hofleverantör  
21 Drottninggatan, Stockholm.

**EBBA BECKMANS**  
HYGIENISKA SALON  
ANSIKTSMASSAGE (även syrebehandling.) Hårmassage enl. Dr. Bardsins metod. Manicure, Pedicure. Frisering - Champonering.  
**Grefteuregatan 3.**  
Riks Tel. 706 53. Allm. Tel. 401 00.

**VARDA HÅRET**  
om det är sjukt eller friskt, och använd  
**ZIWERTS' EXTRAIT VEGETAL.**  
Bästa hårkonserveringsmedel. Finnes till salu hos frisörer och i parfymaffärer samt hos  
**Kungl. Hofleverantör ZIWERTS EFTR., GÖTEBORG.**  
Återförsäljare rabatt.

**Såpa för 20 öre. kg**  
Bepörfvat recept för hemtillverkning mot 1 kr. i frim. från fru Ehn Box 95, Södertelje.

**Tinktur Alabaster.**  
Säkert medel för Pormaskar och Finnar, gör huden ren och klar. Pris 3 kr. pr fl. + porto. Försändelse diskret. Ebba Beckmans Hygieniska Salong Grefteuregatan 3, Stockholm. Allm. Telef. 401 00 Rikstel. 706 53.

**Bad och Tvätt!**  
Tvättning, mangling och strykning af privatkläder utföres på ett i allo förstklassigt sätt i Mälarbadets Bad-, Tvätt- & Strykinrättning.  
Mälarbadets priser å bad och tvätt alltid de lägsta.  
Tvättinr.: Allm. 9344 Badet: Allm. 9343  
Riks 38 15 Riks 38 14

**MÄRKET MARKATTAN**  
GÖR TENN BLANKT SOM SILVER  
OCH KOPPAR SOM GULD.  
(HOS ALLA HANDLANDE.)  
**Sunlight Såptvål Aktiebolag**  
Göteborg

**Lektioner i Linnesömnad,**  
även blusar, underkjolar, sportskjortor och barnkläder  
Elever mottagas dagligen 12 sept-16 dec., 10 jan.-10 juni.  
**Karin Egnér.**  
Eva Egnér.  
R. T. 35 30. Sibyllegatan 36, Stockholm. A. T. 210 04

## Kylsalva.

15-årig frostska botad! Absolut ofarlig. Lämplig för såväl ansikte som händer. Insänd rekvisition ofördröjligen till »Enstående resultat», Iduns exp. f. v. b. så sändes en sats omgående belagd med postförskott å kr. 3.75 plus porto.

**Husqvarna Symaskin**  
Eu uppuren symaskin.  
Solid konstruktion.  
Svenskt fabrikat.

**Ansiktsmassage**  
kan var och en giva sig själv med Crème Salome å 4 kr. erkänt bästa och angenämaste medel att erhålla ren, mjuk och rit hy. Anv. dagl. i min praktik. Till landsorten mot postförskott utan ang. av innehåll. Massagebeskrivn. medf. Råd gives och förfrågningar besvaras omgående kostnadsfritt.  
**MARIA ENQUIST,**  
exam. sjukgymn. Institut för skönhetsvård och plastiska operationer. Biblioteksgat. 6-8, Stockholm, R. T. 160 68. A. T. 226 63.

**Idun utgifves denna vecka i A och B.**